

INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE),
VOLUME 5, ISSUE 10, P. 275 – 292.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 5,
SAYI 10, S. 275 – 292.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Hikâyelerinde Millî Kimlik İnşası

Ahmet Metehan ŞAHİN*

Özet

Kimlik kavramı bir toplumda yer edinmek isteyen insanın hem diğer insanlara karşı hem de kendi içinde tanımlama ve tanımlanma durumunu ifade etmektedir. Ben ve öteki ayrımıyla başlayan bu durum, karşılaşılan her yeni ortamda veya yaşanan her değişiklikte yeni bir şekle bürünmektedir. Sosyal bir varlık olan insanın gerek kendisiyle barışık olması gerekse toplum tarafından kabul görmesi ancak etrafını çevreleyen kuralları ve kendine giydirilen kimlikleri benimsemesiyle mümkün olacaktır. Sınırları çizilmiş bir toprak parçasında yaşayan insanların, millet olabilmesi için; tarihî bir toprağı ya da ülkeyi, ortak mitleri, tarihî belleğı, kitlevi bir kamu kültürünü, ortak ekonomiyi ve yasal hak ve görevleri paylaşmaları gerekmektedir. Dolayısıyla milletlerin oluşumunda birçok unsur, aktif bir şekilde rol almaktadır. Millî kimliği oluşturan unsurlardan belki de en önemlisi vatan mefhumudur. Bu sebeple bireylerin vatana bağlılıklarını ve sadakatlerini sağlamlaştırmak, zamanı geldiğinde mensubu olduğu toprakların muhafazasını sağlayacak ve fedakârlıktan kaçınmayacak nesiller yetiştirmek için millî kimlik bilincinin kazandırılması dolayısıyla da onlarda vatan algısının oluşturulması gerekmektedir. Bu anlamda Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun hikâyeleri Türk ruhunun yeniden canlandırılması ve millî kimliğin inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Karaosmanoğlu'nun hikâyelerindeki kişiler Millî Mücadele sürecindeki savaflara katılan çeşitli kesimlerden insanları temsil etmektedir. Hikâyeler, köylüsünden aydınına, gencinden yaşlısına, erkeğinden kadınına savaş sırasında neler yaşadıklarını, vatanın özgürlüğü ve kurtuluşu için hangi bedelleri ödediklerini tüm çıplaklığı ile gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla çalışmada Karaosmanoğlu'nun hikâyelerinin millî kimliğin oluşmasındaki payı sorgulanmış, bu bakımdan hikâyeleri millî kimlik inşası bağlamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Hikâyeler, Millî Kimlik İnşası.

Construction of National Identity in Yakup Kadri Karaosmanoğlu's Stories

Abstract

We state that the person who wants to get a place in a society with identity information is both in and against other people. This situation, with the distinction between myself and the other, makes every new environment encountered or a new form of life. If a social community is to be at peace with oneself, it will be by adopting the rules surrounding the principles around the society and the self-dressed identities. He lives in a piece of land to clear his borders; it includes a historical land or country, common myths, historical memory, a massive public culture, a common economy and legal rights, and common shares. It was an uncomplicated, active role in the formation of indeterminate nations. Perhaps the most important element of national identity is the notion of homeland. For this reason, I believe that it is possible to strengthen the loyalty and loyalty of individuals and to raise generations of generations to protect generations when there is a preservation of the land and there will be no sacrifice. The stories of Yakup Kadri Karaosmanoğlu will play an important role in the reorganization of the Turkish spirit and the construction of national identity. If you can work at the millers in the stories of Karaosmanoğlu's stories, it shows that there are sections in various places. Stories, peasants, intellectuals, young people, old age, man, women lived in the war during the war, the freedom and salvation of the homeland for which we wanted to be all together. In this respect, the stories were questioned in our center for the formation of the miller identity, and the stories were evaluated in a way about the construction of the miller identity.

Key Words: Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Stories, National Identity Construction.

Giriş

* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Programı Öğrencisi, E-posta: ahmetmetehannn@yandex.com

Kimlik, günümüz dünyasının en popüler kavramlarından birisi olmasıyla birlikte, psikoloji gibi bireyle ilgili olanından, sosyoloji, antropoloji, siyasal bilim gibi toplumsal yapıyla ve yaşamla ilgili olanlarına kadar birçok bilimsel alanda merkezi konuma sahip olma özelliğini hâlâ devam ettiren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin diğer bireylerle, ilişkilerinden ve toplumsallaşma şartlarından söz edilirken veyahut hemen hemen iki yüzyıldır varlığını sürdüren adeta katılaşmış homojen ulus-devlet yapılarının gevşemesiyle başta Balkanlar ve Kafkaslar olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde etnik aidiyet temelinde ortaya çıkan ulusçuluklardan söz ederken kimlik hep merkezde yer alan bir kavram olmuş ve bu özelliğini de günümüzde devam ettirmiştir (Vatandaş, 2004, s. 15). TDK kimliği şu şekilde tanımlamaktadır: “1. Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü. 2. Kişinin kim olduğunu tanıtan belge, kimlik belgesi, tanıtma kartı, hüviyet. 3. Herhangi bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin bütünü.”¹

Bunlarla birlikte kimlik, günlük dilde fazlaca kullanılan ancak tanımı kesin çizgilerle sınırlandırılmayan kavramlardan biridir. Diğer bir ifadeyle kimliğe ilişkin çok sayıda tanım bulmak mümkündür. Bunun temelinde, insanın dünyaya gelmesiyle birlikte ortaya çıkan kimlik kavramının, her birey için hem dâhil olduğu hem de dâhil olmadığı gruplara göre şekillenmesi yer almaktadır. Kısacası kimliğin tanımını yaparken hem aynılıklar hem de farklılıklar dikkate alınmaktadır. Bu durum da dünyadaki her insana ve insanların karşılaştıkları her gruba karşı yeni bir kimlik tanımlaması yapmak demektir. Zira insanın sosyal bir varlık olması ve zaman içinde farklı toplumlarla karşılaşması ve kaynaşması, ön plana çıkarılması gereken kimlik veya kimlikleri zorunlu hâle getirmektedir. Dolayısıyla kimlik üzerine yapılan çalışmalar ve tanımlamalar da bu zorunluluğa dayanmaktadır (Alan, 2018, s. 19).

Kimliğe ilişkin birbirine oranla bazı nüanslara sahip çok sayıda tanım bulmak mümkündür. Bu tanımlardan birisi Fransız sosyolog Alex Mucchielli'ye ait. Mucchielli'ye göre, kimlik; bir özneyi tanımlamak için gerekli olan unsurların tümünü ve buna ek olarak aynılıkla ilgili olan ve içten gelen bir duyguyu ifade eder. Bu duygu, varolma iradesi tarafından oluşturulur ve birlik, bağlantı, aynılık, özerklik gibi değerler ile ilgili daha alt kategorideki diğer bir dizi duyguların toplamını teşkil eder. Mucchielli'ye göre kimlik, öznesini belirli referanslara göre tanımlar. (Vatandaş, 2004, s. 16)

Osmanlı Türkçesinde ise “asıl, hakikat” anlamlarındaki “hüviyyet” kelimesiyle ifade edilen kimlik, güncel sözlükte ise toplumun içerisinde yer alan insanların, nasıl bir varlık olduğunu gösteren nitelik ve özelliklerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Büyük Larousse'deki tanımı ise özet olarak bir kişinin ya da bir grubun ayırt edici özelliklerini oluşturan ve kapsayan, onun diğerlerinden ayırt edilmesini sağlayan temel özellikler olarak açıklanır (Alan, 2018, s.

¹ <http://www.tdk.gov.tr>

19). “Bir adamın kim olduğu, Alman atasözündeki gibi yalnızca yediği şeyden değil, aynı zamanda giydiği, konuştuğu şeyden, ettiği danstan, beraber yemek yediği ya da evlendiği kimseden anlaşılır. Aslında çoğunlukla, yiyemediği şeylerle tanırız onu.” (Gellner, 2013, s. 59)

Selami Alan’ın ifadesine göre kesin ve sabit bir tanımı yapılamayan kimlik kavramı, birlikte kullanıldığı isimlere göre şekil ve mana kazanmaktadır. Örnek verecek olursak; kişisel kimlik, millî kimlik, kültürel kimlik, sosyal kimlik, sınıf kimliği, grup kimliği gibi kullanımlar “kimlik” kavramına değişik görevler ve anlamlar yüklemekte böylelikle kimlik sahibi bir kişinin farklı yönlerini geniş bir bakış açısıyla ortaya koymaktadır. Kişi ise sahip olduğu bu kimlik veya kimlikler sayesinde geçmişle, gelecekle ve diğer insanlarla olan ilişkilerini düzenlemektedir. Bir anlamda kimlik, insan için bireysel açıdan bir farklılaşma ve ayırım ortaya çıkarırken aynı zamanda sosyal anlamda birleştirici ve bütünleştirici bir etki göstermektedir. Böylece birey mensubu olduğu toplumda yer bulmakta ve böylelikle toplumda kabul görmektedir.

Fakat burada dikkat edilmesi gereken hususlardan biri kişinin toplumda sadece bir kimliğiyle bulunmadığı, birden çok kimliğe sahip olduğudur. Kişilik olarak adlandırılan bu kavram, farklılık ve benzerliklerden oluşan bir kimlik örgütlenmesidir. İnsanın toplumsal çevreye uyum sağlaması işte bu bütünlüğü yansıtan kişiliği aracılığıyla gerçekleşmektedir. (Alan, 2018, s. 21)

Nevzat Köseoğlu’na göre millî kimlik yahut sadece kimlik, millî kültürün ferdî ve içtimaî planda ortaya çıkan üslûbudur. Bununla birlikte kişiyi ve toplumu farklılaştıran, en yakınlarından başlayarak diğer benzerlerinden ayıran özellikleridir. Bu farklılıklar en geniş ifadesi ile yaşama biçimindeki özellikler, kendine ayrıca da kişiye ve topluma mahsus oluşlarıdır.

Millet olmuş her şahsiyeti toplumun varlığa, dünyaya, hayata, eşyaya bakış tarzı, düşünce – varlığı kavramlaştırma- biçimi, bütün hayat tezahürleri içinde duyuş biçimi, -bütün hayat tezahürlerine karşı- tavır ve davranış biçimi farklı olur. En genel ve kısa çizgisi ile, toplumların iman muhtevaları ve üslûpları, yaşama şartları ve biçimleri, güldükleri şeyler ve gülüş biçimleri, ağladıkları şeyler ve yas tutuş biçimleri farklılıklar gösterir. Bunun için, o kıvama ulaşan her kültür zarurî olarak millî olur; yani farklı olur, yani şahsiyetli olur; kimliği olur, başkalarından ayırdedilebilir. (Köseoğlu, 2013, s. 17)

Kemal Karpat’a göre kimlikle ilgili dikkat edilmesi gereken birtakım hususlar mevcuttur. Bunlardan en önemlisi ise kimliğin değişmeye ve dönüşmeye açık oluşudur. Alan’ın ifadesiyle birlikte aslında bu durumu değişim veya dönüşümden ziyade kimliğin her durum ve sonuçta yeniden kurulması olarak değerlendirmek de mümkündür. Kısacası kimliğin tanımlanması sabit bir durumu değil, sürekli oluş hâlindeki bir süreci kapsar. Zaten insanın sahip olduğu kimliklerin birçoğu birdenbire kazanılabilen bir mahiyette değildir. Aksine

yaşam boyunca oluşur, gelişir ve değişir. Hatta bu oluşum, gelişim ve değişim, ölüm sonrasında bile devam edebilmekte, kimlik tanımının değişkenliğini ölüm bile donduramamaktadır. Öyle ki şehitlik ve azizlik gibi bazı kimlikler, ölümden sonra edinilebilmektedir.

İnsanın ölümünden sonra bile kimliğinin değişebiliyor olması, kimlik kavramının insana ‘dışarı’dan biçilen bir ‘form’ olduğunu gösterir. Yani kimlik her ne kadar kişisel olsa da tarihsel süreç içerisinde toplumsal ölçütlere göre şekillenmekte ve anlam kazanmaktadır. Bir anlamda insanın “kim” olduğunu diğer insanlar yani toplum belirlemektedir. Fakat insana bir çerçeve sunan bu kimlikleri belirlemede toplumun her kesiminden ziyade çoğunlukla ‘hâkim sınıflar’ söz sahibidir. Bu hâkimiyet siyasî, idarî veya ahlakî gibi değişik açılardan oluşabilmektedir. Önemli olan hâkim sınıfların topluma uygun bir kimlik sunabilmesidir. Eğer hâkim sınıfların sunduğu veya istediği kimlik yapısı geleneğin dayattığı kimlikten veya bireylerin arzuladıkları, benimsedikleri kimliklerden çok farklı olacak olursa ortaya bir kimlik bunalımının çıkması kaçınılmazdır. (Aktaran Alan, 2018, s. 22)

Değişen ve değişmekte olan dünya şartları ile birlikte bireylerin kimlik arayışına düşmeden, kendi devletleri/toplumları bünyesinde rahat ve huzurlu bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri, ancak devlet yönetimi ve bunun yanında geleneksel toplum yapısının izleyeceği bilinçlendirme politikalarıyla mümkündür. Genellikle geniş bir süreç içerisinde gerçekleştirilen bu bilinçlendirme hareketleri, tarihî ve siyasî durumun ideal tipe elverişli olmadığı hâllerde bazen siyasî hukuk, bazen ideoloji ve ideolojik aygıtlar ama çoğu zaman hepsi birlikte imdada çağrılarak yapılır. Böylece “ötekilere” karşı “biz”in daha da belirgin hâle getirildiği ve bireylerin daha muhafazakâr bir yapıya büründükleri millî kimlik inşasına geçilir (Alan, 2018, s. 26).

Öncelikle millî kimlik yukarıda anlatılanlara bağlı olarak bireyin ve toplumun “ırk” kategorisiyle bağlantılı şekilde ortaya çıkmaktadır. Bir insanın hem fiziksel hem de ruhsal anlamda olgunlaşması ve gelişmesi ile şekillenen kimlik gibi toplumsal kimlik de belirli bir zaman dilimi içerisinde yapılandırılmaktadır. Uzmanlara ve araştırmacılara göre millî kimlik ya icat edilmekte ya da keşfedilmektedir. İlerleyen süreçte ihtiyaçlara ve ortaya çıkan koşullara göre düzenlemeler ve eklemeler yapılabilir (Demir, 2011, s. 258-259).

Alan’ın ifadesine göre Arapça “milla” kelimesinden türetilen “millet” sözcüğü, sözlükteki tanımına göre genellikle aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğunun adıdır. İlber Ortaylı ise “Aramca”da “söz” demek olan millet kelimesinin bir anlamda Tanrı’nın sözü ve Tanrı’nın sözü etrafında toplanan grup anlamına geldiğini belirtir. Dolayısıyla da “millel”, “ümme” gibi kelimelerin dinî grupları ifade ettiğini ve tarihin Roma İmparatorluğu olan Osmanlı toplumunda böyle bir teşkilatlanmanın var olduğunu söyler. Bu bilgilere göre eskiden İslâm dinine girenlerin teşkil

ettiği büyük cemaati ifade eden millet kelimesi, İslâm dininde “ümmet” karşılığında da kullanılmaktadır. Fakat günümüz dünyasında hem Batı hem de İslâm kültürü içinde millet kavramı bu dinî kimliğinden soyutlanmış durumdadır. Ziya Gökalp’ın ifadeleriyle ise millet; ne ırkî, ne kavmî, ne coğrafi, ne siyasi, ne de iradî bir zümre değildir. Millet, dilce, dince, ahlakça ve güzellik duygusu bakımından ortak olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir topluluktur. Bu doğrultuda millet olmak, aynı coğrafyada rastgele sebeplerle bir arada bulunmakla değil ortak değerleri paylaşmakla gerçekleşir.

Bir insan topluluğunun millet hâlini alabilmesi için ‘tarihî bir toprağı/ülkeyi, ortak mitleri ve tarihî belleği, kitlevi bir kamu kültürünü, ortak ekonomiyi, ortak yasal hak ve görevleri paylaşmaları lazımdır. Bir anlamda millet olabilmek, siyasi ve sosyal teşkilatlanmayı gerektirir. Milletlerin varlıklarını koruyup devam ettirmeleri ve ilerlemeleri için bu organizasyonu gerçekleştirmeleri şarttır. Dolayısıyla milletlerin oluşumu çok boyutludur ve asla tek bir unsura indirgenemez. Bu yönüyle de bir milletin oluşumu uzun zaman alır. Zira toplumu oluşturan her ferdin, bahsedilen ortak değerleri benimsemesi lazımdır. Yoksa herhangi bir toplumu zorlamayla, baskıyla bir millet şekline dönüştürmek mümkün değildir. Bir topluma millet vasfı kazandırmak, diğer toplumlardan ayırt edecek bir kültürel kimlik kazandırmak demektir. (Alan, 2018, s. 26-27)

Anthony Smith, millî kimliğin temel özelliklerinden şu şekilde bahseder: O, “Millet kimdir, bir millet nasıl ve nereden doğar?” sorularına yanıt ararken millî kimliğin etnik temellerini ortaya koyar. Etnik bir topluluğun altı ana niteliği vardır: “Kolektif özel bir ad, ortak bir soy miti, paylaşılan tarihi anılar, ortak kültürü farklı kılan bir ya da birden fazla unsur, özel bir ‘yurt’la bağ, nüfusun önemli kesimi arasında dayanışma duygusu.” (Smith, 1994, s. 42) Ona göre bir topluluk bahsi geçen niteliklere ne kadar sahip ise o kadar ideal etnik bir topluluk olarak kabul edilir.

1. Tarihî bir toprak/ülke ya da yurt
2. Ortak mitler ve tarihî bellek
3. Ortak bir kitlesele kamu kültürü
4. Topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler
5. Topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi. (Smith, 1994, s. 31-32)

“Millî kimlik”, toprağın manevi değer kazanmış formu olan vatanın yanında, o vatan üzerindeki bireyin hem manevi hem de duygusal yönüyle birlikte düşünülmüştür. Her birey, mensubu olduğu topluluğun maddi ve manevi değerlerini yaşayan, onları hafızasında saklayıp kolektif yapının imkânları ölçüsünde sonraki kuşaklara aktaran bir taşıyıcı ve nakledici işlevi

üstlenir (Yeşilyurt, 2016, s. 242). Türk milliyetçiliğine ilham kaynağı olmuş yazarlardan Namık Kemal, vatanın manevi sınırlarını şu şekilde çizer.

İnsan vatanını sever; çünkü vatan öyle bir galibin şemşiri veya bir kâtibin kalemiyle çizilen mevhum hatlardan ibaret değil, millet, hürriyet, menfaat, uhuvvet, tasarruf, hâkimiyet, ecdâda hürmet, aileye muhabbet, yâd-ı şebâbet gibi bir çok hissiyât-ı ulvîyyenin içtimaından hâsıl olmuş bir fikr-i mukaddestir. (Kaplan, 1993, s. 223)

Millî kimliği oluşturan unsurlardan vatan, tarih ve ortak bir kamu kültürü üzerinde düşünmek gerekmektedir. “Vatan”, kutsiyet atfedilen topraklardır. Bununla birlikte “Vatan” sınırları belirlenmiş bir kara parçası olmasının yanında aynı zamanda millî kimliğin ayırt edici özelliğidir. Ayrıca milletlerin, millî benlik edinme dönemlerinde tarihe yönelmeleri kaçınılmazdır. Her milletin millî şuurunun oluşması için tarihte yaşadıklarına bakması yeterlidir. Destanlarda, gazavatnamelerde, cenknamelerde, menkıbelerde anlatılan efsanevî olaylar da tarih kadar millî şuurun uyandırılıp yeniden doğuşun gerçekleşmesinde önem arz etmektedir (Akça, 2016, s. 72-73).

Şerif Aktaş’ın ifadesine göre yazının başlığı olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun hikâyeciliğini iki dönemde incelemek gerekir. Birinci dönemi, Edebiyat-ı Cedide zevkini, yeni şartlar içerisinde devam ettiren hikâyelere ayırmak yerinde olur. Ferdîyetçi olduğu döneme ait olan bu hikâyelerde sosyal baskı-fert çatışması asıl unsur olarak ortaya çıkar. Yazar, Türk toplumuna ferdî fantezileri aracılığıyla bakmakta, kitaplardan öğrendiklerini gözlemlerinden de yararlanarak hikâye alanına uygulamaya çalışmaktadır. Yakup Kadri’nin hikâyeciliğinin ikinci döneminde Türk toplumunun yaşadığı siyasi ve sosyal hadiselerin tesiri ile Yakup Kadri’nin edebî zevk ve bilgisinin geliştiği ve böylelikle kanaatlerini değiştirdiği görülür. Yazar, tüm dikkatini ve enerjisini kendi “ben”i dışına, toplumun problemlerine yöneltir. Türk toplumu çok önemli bir değişikliği çeşitli boyutlarıyla yaşadığı için devrin aydını, İstanbul dışında yaşayan halk kitlesiyle ilgilenmek zorundadır.

Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı, Millî Mücadele Hareketi gibi büyük hadiseler, o dönemdeki aydınımızın dikkatini büyük şehirler dışına yöneltmiştir. Ayrıca Yakup Kadri, çocukluk yıllarından itibaren Anadolu’da sürdürülen hayatı çeşitli yönleriyle bildiği gibi; Birinci Dünya Savaşı’nın sonuçlarını ve Millî Mücadele hareketinin hazırlanışını da yakından müşahade etme fırsatını bulmuş, İnsanımızın yaşadığı ıstırapı ve aydınımızın çelişkisini nefsinde tatmış, yakınlarında görmüş biridir. Yani yaşanan hayat, edebî kanaatin değişmesine sebep olmuştur. (Aktaş, 2014, s. 41-42)

Yakup Kadri “Edebiyat-ı Cedide ve Sinema” isimli makalesinde, Edebiyat-ı Cedide’nin bir ser olduğundan bahsederek yeni neslin hayata böyle bir ser içinde kavuşmadığını belirttiikten sonra yeni neslin ana sütü yerine ateş ve duman emdiğini ve ninni yerine top sesleri dinlediğini ayrıca birçok ihtilâller, harpler, fetihler ve istilâlar gördüğünü ifade eder. Bu

sebeple Edebiyat-ı Cedide'nin ortaya koyduğu birtakım hastalıklı kadın hikâyeleriyle zendostluk maceraları, yeni neslin azametli şeylerle yoğrulmuş ruhuna yavan gelmekte ve yaşadığı hayat kadar muazzam ve âteşin bir edebiyat istemektedir: “Öyle bir edebiyat ki, birtakım ferdî elemelerin, üzüntülerin veya ailevî sıkıntıların değil, insanî ve millî ihtiyaçların ma'kesi olsun ve halkın feryatları yalçın bir dağın koğuklarına çarpan umman dalgaları gibi sesler çıkarsın.” (Akı, 2001, s. 81) Dolayısıyla Yakup Kadri, “Edebiyat-ı Cedide”yi gerçeklerden uzak, hayalî bir edebiyat yaptığı gerekçesiyle eleştirmekte bu sebeple de yazdığı altmışa yakın kısa ve uzun hikâyelerini genellikle toplumun sorunlarını ve ahvalini dile getiren millî savaş hikâyelerinden seçtiği görülmektedir.

1. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Kimlik Kazandırma Sürecinde Kurgu Kahramanları

Yakup Kadri Karaosmanoğlu edebiyatı bir araç olarak kullanarak mensubu olduğu toplumda millî kimlik inşa etmenin en önemli hususlarından biri olarak okurun kendinden bir şeyler bulacağı, dolayısıyla bu anlamda empati kuracağı, kurmaca ya da gerçek kişiler yaratmayı mühim bir vazife olarak görmüştür. Yakup Kadri, hikâyelerinde Millî Mücadele Dönemi'nde Türk Milleti'nin yaşadığı sıkıntılı süreci, kurguladığı kahramanların kimlik ve kişilik unsurlarından yola çıkarak anlatmaya çalışmıştır. Yazarın hikâyelerindeki kahramanların bazıları isimlidir. Bunun sebebi olarak yaşanan olayların tek bir kişiden ziyade Türk Milleti'nin tamamına mâl edilmek istenmesi gösterilebilir. Dolayısıyla yazarın kurguladığı kahramanlar millî kimlik inşası açısından büyük bir önem arz etmektedir.

1.1. Vatan Nöbeti Tutan Bir Kahraman: Emine

“Ses Duyan Kız” hikâyesinin geçtiği Garipler köyü, çıplak ve kayalık uçurumlar ortasında sıkışmış ıssız bir yer olarak betimlenmektedir. Hikâye iki yolcunun Ses Duyan Kız'ın türbesine gelmesiyle başlar. Asıl ismi Emine olan Ses Duyan Kız, güzel olduğu kadar akıllı; on altı, on yedi yaşlarında genç bir kızdır. Garipler köyü sakinlerinden olan Emine, bir gün köyün en zengin ve en namuslu genci ile nişanlanır.

“Nişanın haftasına harp çıktı, o menhus Rumeli harbi... ve delikanlı kalktı, askere gitti. Vakıa varyetli idi, bedel verebilirdi, hem kendi istemedi, hem de babası gitsin, dedi; gitti ve bir daha dönmedi. Evvelâ düşmanlar eline esir düşmüş diye duyduk; sonra Sırlara karşı Manastır'da mı nerede bilmem, Sırlara karşı döğüşürken şehit düştü haberi geldi. Bu kara haber, bütün köyü yas içinde bıraktı; yedi yaşındaki çocuktan yetmiş yaşındaki ihtiyara kadar kadın, erkek ağladı durdu. Köyde, hattâ bütün civar köylerde onu sevmeyen yoktu.” (Karaosmanoğlu, 1990, s. 6-7)

Yukarıda da bahsedildiği üzere Emine'nin nişanlısı zengin bir aileye mensuptur. O, askere gitmek yerine belli bir maddi bedel ödeyebilir, dolayısıyla ölmekten yakasını kurtarabilirdi. Ancak gerek babası gerekse de kendisi için bu durum söz konusu dâhi olamazdı. Çünkü

savaşta ölmek diye bir şey yoktu. Şehit olmak vardı ki bu da Türk milletinin inanışına göre ölümsüzlüğü tatmaktı. Sonuç olarak Emine'nin nişanlısı başına gelecekleri bilmesine rağmen sevdikleri ile vedalaşarak savaşa gitti ve bir daha da geri dönmedi. Gencin şehit olduğu haberini alan herkes çok üzüldü. Ancak Emine ilk başlarda ne ağladı ne de isyan etti. Sadece yemez, içmez ve konuşmaz oldu. Ama günün birinde Emine'nin hâl ve tavırlarında değişiklikler meydana gelmeye başladı.

Benzi limon gibi sararmaya ve gözleri ateş gibi parlamaya başladı. İkide birde boynunu öne doğru uzatıyor, etrafındakilere, 'Susun susun!' diyor ve hiç kimsenin işitemediği bir sese kulak veriyordu. 'Ne dinliyorsun Emine?' diye sordular, cevap vermedi. Böyle, günler geçti; Emine hep sustu ve dinledi. Fakat çok sürmedi, bir zaman geldi ki Emine işittiği sözü hecelemeye başladı: 'Kalk Emine! memleketi düşman basıyor; kalk Emine! memleketi düşman sarıyor!' diyordu. 'İlk defa' dedi, 'bu sesi uykumun içinde duydum; gözlerimi açtım, dinledim, gene duydum; şimdi, gittikçe sık sık duymaya başlıyorum; derinden, uzaklardan geliyor gibi!' Ses ona, kâh 'ne duruyorsun', kâh 'kalk!' dermiş. 'Kalk Emine, memleketi düşman basıyor. Ne duruyorsun? memleketi düşman sarıyor! (Karaosmanoğlu, 1990, s. 7)

Çok geçmeden Emine'nin bu hâl, tavır ve söylediklerinin sebebi anlaşılır. Bütün köylere Rumeli'nin elden gittiği haberi yayılır. Türk milletinin içinde bulunduğu sıkıntılı süreç Emine'ye malum olmuştur. Emine daha kısa süre önce nişanlısını şehit vermiş olmasına rağmen acısını bir tarafa atmış ve müthiş bir Millî şuur ile vatanın derdine düşmüştür.

Emine bir gece sokağa fırlar ve koşarak "Yol göründü, yol göründü; haydi, hazır olun! Yol göründü!" ve "Kadın, kız ne kadar genç varsa... Düşmana karşı, cenge, cenge, cenge!..." (Karaosmanoğlu, 1990, s. 8) diye bağırmaya başlar. Köylüyü bir heyecan sarar ve zavallının çıldırdığını düşünerek onu evine kapatıp kapısını kilitlerler. Emine: "Bırakın beni; ben yalnız giderim. Kara Fatma gitmedi mi? Ben de giderim. Vâcip oldu! Vâcip oldu!" (1990, s. 8) der. Bu konuşmada geçen "Kara Fatma" ismi Millî Mücadele Dönemi içerisinde bulunan mühim kişilerdendir. Kendisine bu ismi veren kişi ise Mustafa Kemal'dir. Kocaeli'ndeki bir çarpışma sırasında yanında bulunan küçük kızının iki parmağını kaybeden bu kahraman kadın, üst teğmenliğe kadar terfi ettirilmiş, Cumhuriyet döneminde kendisine bağlanan maaşı, ölümünden sonra verilmek üzere Kızılay'a bağışlamıştır. 1955 yılında maddi sıkıntılar içinde vefat etmiştir (Özcüler, 2002, s. 56). Kara Fatma, Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı, Birinci ve İkinci İnönü Savaşı, Sakarya Meydan Savaşı, Dumlupınar Savaşı gibi Türk Milleti'nin makûs kaderinin değişmesinde önemli gelişmelerden olan muharebelerde mühim roller üstlenmiştir. İşte Emine kendisini Kurtuluş Savaşı'nın kadın kahramanlarından birisi olan Kara Fatma'yla özdeşleştirerek, tıpkı onun gibi vatanın bekası ve milletin istikbali için gözünü kırpmadan canını vereceğini böylece sezdirmiş olur.

Emine, bir gece yarısı herkes uyurken babasının duvarda asılı olan palasını alarak hiç kimseye haber vermeden ortadan kaybolur. Ailesi ve köylü günlerce Emine'yi ararlar. Bir sabaha karşı köylülerden Çoban Mehmed isminde biri, onu su kaynağının başında yüze koyun uzanmış bir biçimde bulur.

Dürttü, kaldırmak istedi; baktı ki ölmüş. Üstü başı parça parça, vücudu yara bere içinde, fakat gözleri bakıyor ve ağzı gülüyor gibi. Çoban Mehmed; hemen koşar, köye haber verir; gelirler, bakarlar, bir türlü nasıl öldüğünü anlayamazlar. Kasabadan adliye memurları, doktorlar gelir. Sözde sol memesinin altından büyük bir bıçakla vurulmuş derler. Derler ama köyden hiç kimse, ne anası, ne babası, ne de ölüyü yıkayanlar bu yarayı görmediklerini söylüyorlar... Ne ise burası bize lâzım değil; nihayet, getirdiler, onu buraya gömdüler; üç gece üst üste kabrine nur indi. Şimdi köylüler ona hep ‘Ses Duyan Kız’ diyorlar. Asıl ismi unutuldu. (Karaosmanoğlu, 1990, s. 8-9)

Türk kadınının Millî Mücadele Dönemi'ndeki azmi ve fedakârlıkları bütün dünyada eşi benzeri görülmemiş, âdeta adı konulmamış ve ismi yazılmamış bir kadın destanı gibidir. Cephelerde elinde silahla savaşanlardan cephe gerisinde askerlerimize lojistik destek verenlere, miting meydanlarında kalabalıkları millî mücadeleye ikna edenlerden ve teşkilatlanarak dernek kuranlara, Türk kadınları, Millî Mücadele yıllarında kurtuluş destanımızda hiç de hafife alınmayacak büyük işler yapmıştır (Çavdar, 2015, s. 62). Hikâyemizin kahramanı Emine, Kara Fatma, Münevver Saim, Binbaşı Ayşe, Kılavuz Hatice, Tayyar Rahmiye ve Şerife Bacı bu kahramanlardan sadece bir kaçının ismidir. Çoğunun ismi maalesef hâlâ bilinmemektedir.

1.2. Geçmişe Hasret Bir Asker: Namık

“Hasretten Hasrete” hikâyesinin asıl kahramanı olan Namık, Irak, Filistin, Mısır seferleri ve Kafkas cephesinde boy göstermiş, uzun bir esaret hayatından sonra İstanbul'a dönmüş bir askerdir. Namık, harbin ilk senesinden beri ve bunu takiben esaret hayatında İstanbul'un hasreti ile yaşamış, esaretin insanı düşüncesiz, hissiz, hatırasız bir mahlûk haline sokan kâbuslu sıkıntıları kısacası hiçbir şey, hiçbir dakika, İstanbul'un hayalini zihninden silip çıkaramamıştır.

Burada bıraktığı hayat, bütün simaları, bütün manzaraları, bütün anları, sesleri, isimleriyle, en küçük teferruatından en büyük tezahüratına kadar varlığının içinde daima canlı, daima hazır ve uyanık kaldı. Esaret aylarının fütur verici demlerinde ismine haritada bile güç tesadüf edilen o uzak müstemlekedede, kaç defa, ölümü düşündü idi. Fakat günün birinde sevgili şehri tekrar görmek ümidi onu daima bu vahim tasavvurdan vazgeçirdi. (Karaosmanoğlu, 1990, s. 59)

Ancak Namık, yurda döndüğü günden beri evine kapanıp kalmıştır. Çünkü artık kendisini bu şehre ve bu insanlara yabancı hissetmektedir. Bütün varlığını feci bir boşluk sarmıştır; neyi isteyip neyi istemediğini, ne de bundan sonra nereye gideceğini, ne yapacağını biliyordur.

Ömrünün hiçbir devresinde, ne harpte ne esarete kalbi bu kadar müthiş bir ümitsizliğe düşmemiştir (Karaosmanoğlu, 1990, s. 60). Çünkü İstanbul eski İstanbul değildir. Bıraktığı günden beri biraz daha yanmış, biraz daha viran olmuş bu yerde gördüğü şeylerin hiçbiri ona eski zaman, eski anılarını, eski dostlarını hatırlatmıyordur. Uzun muharebe yıllarından sonra dostlarının ya da tanıdıklarının her biri bir tarafa gitmiş; bazısı ölmüş, bazısı da ölümden beter bir hâle girmiştir.

Nitekim avdetinin ikinci günü bir yabancı gibi sokaklarda şaşkın ve bezgin dolaştığı bir sırada rast geldiği birkaç âşina ona diğerlerini aramak arzusunu vermemiştir. Bunlardan biri, ilk gençlik demlerinde daima beraber düşüp kalktığı ahablarından; çehresi tanınmayacak derecede zayıflamış, sararmıştı; üstü başı insana nefret verecek bir tarzda eski püskü idi. Namık'ı görünce yüzünde ne bir hayret, ne de bir meserret alâmeti belirdi; güya onu biraz evvel terketmiş gibi bir tavırla elini sıktı; kaç senedir nerede olduğunu ve nereden geldiğini sormadı bile... (Karaosmanoğlu, 1990, s. 60-61)

Namık artık herkesten ve her şeyden umudunu kesmiş bir biçimde ara sıra akşamüzerleri biraz yürümek ve biraz hava almak ihtiyacıyla Gülhane Parkı'na kadar gitmeye başlar ve orada تنها bir köşeye çekilip ağaçlardan yaprakların düşüşünü seyrederek. Yine bir gün bu şekilde vakit harcarken yanı başına iki kişinin gelip oturduğunu hisseder. Bunlardan biri sağ koluyla sağ bacağını savaşta kaybetmiş benzi uçuk genç bir zabittir. Diğerisi ise ürkek bakışlı, genç bir kızdır. Namık bunların iki kardeş olduğunu sezer çünkü birbirlerine sokuluşlarında öyle şefkatli bir samimiyet olduğunu düşünür. İki genç adam arasında iki eski dosta mahsus teklifsiz bir konuşma başlar. Genç zâbit: "Parkın eski güzelliği kalmadı; ne kadar harap oldu!" der. (Karaosmanoğlu, 1990, s. 63) Namık cevap verir.

Memlekette neyin güzelliği kalmış! ne harap olmamış ki!... İşte, esaretten avdet edeli bir buçuk ay oluyor... Nereye baksam, kimi görsem bir yabancılık bir gariplik hissediyorum. Âdeti esaret zamanlarını arıyorum. Hiç değilse o zaman hayalimde sevdiğim, süslediğim ve eskisi gibi tamamıyla bizim sandığımız bir İstanbul vardı, halbuki şimdi... (Karaosmanoğlu, 1990, s. 63-64)

Bu konuşmanın üzerine genç zâbitin söyledikleri millî şuurlar açısından mühim görülebilir: "Burada her şey çabuk unutuldu; dünkü harbin heyecanları, bugünkü hezimetin korkuları; şehitler, gaziler, esarete kalanlar, hepsi hepsi... şehrin üstünde ruhları birleştiren o eski hava dağıldı, onun yerine acı bir boşluk kaim oldu; acı bir boşluk..." (Karaosmanoğlu, 1990, s. 64) Millî Mücadeleden geriye kalan insanlar, kendilerine özgürlüklerini veren şehitleri ve gazileri, yaşadıkları korkunç olayları, memleketin üzerinden geçip giden kara bulutları çabuk unuttur. Namık ve genç zâbit üzerinden bizlere geçmişin daha da özele inersek Türk milletinin vermiş olduğu kurtuluş mücadelesini bir an olsun aklımızdan çıkarmamamız gerektiğinin mesajı verilmektedir. Geçmişimizi unutmaz ve gençlerimizi bu bilinç doğrultusunda yetiştirirsek

ancak o zaman vatanın istikbali kurtulmuş ve bir adım ileriye gitmiş olur. Çünkü tarihini, geçmişini, atasını, kahramanını unutan milletler yok olmaya mahkûmdurlar.

Hikâyenin sonunda Namık artık geleceğinden umutludur. Genç zâbite ruhları birleştiren o havayı nerde bulabileceğini sorduktan sonra zabıt ona sahillerin öte tarafında, yeşil ve mor tepelerin arkasında meçhul ve uzak bir yeri işaret eder. İşte o yer yeni kurulacak devlettir, Cumhuriyet'tir.

Namık, kalbinin hopladığını hissetti. Gözlerinde yeni bir ümidin, yeni bir emelin, yeni bir tasavvurun şulesi parladı; çoktan beri kendisini bu kadar kuvvetli, bu kadar şevkli bulmamıştı. Başında ilk gençlik demlerine mahsus bir sarhoşluk vardı. Evet, oraya gidecekti; ruhların birliğini yapan hava orada idi; esaretten avdet edenler umdukları istikbali orada buluyorlar ve cephelerden sakat dönen lâyıık oldukları hürmeti orada görüyorlardı. Orada bütün muhabbetleri, bütün heyecanları ve bütün ümitleriyle bizim hayatımız devam ediyordu. (Karaosmanoğlu, 1990, s. 65)

Uzun süren savaşlar neticesinde bazı insanlar hayatını, bazıları yakınlarını, bir kısmı da uzuvlarını kaybetmiştir. Dolayısıyla Türk halkının hem fiziki hem de psikolojik sağlığı bozulmuştur. Ancak yeni kurulacak devlet ve akabinde Cumhuriyet, insanlar ve memleket için yeni bir umut kapısı doğurmuştur. Namık da buna inanan, idealize edilmiş bir kişi olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.3. Vatan Âşığı Bir Kahraman: Ziver Bey

“Düşmana İltihak” hikâyesinin asıl kahramanı olan Ziver Bey, düşman işgalinden sonra cephenin arkasına çekildiği günden beri yüzü bir defa gülmeyen, vatan ve millet sevdalısı bir insandır. Eskiden ne kadar neşeli, ne kadar geniş yürekli idiyse de işgalden sonra bir o kadar huysuz ve sinirli olmuştur (Karaosmanoğlu, 1990, s. 81). Ziver Bey, her ne kadar yanına yaklaşılmaması zor bir insan olsa da, köylüler tarafından saygı duyulan ve sözü geçen bir insandır. O çevrede eli silah tutan tüm insanlar Ziver Bey'e bağlıdır. Ziver Bey'in köylülerden tek bir isteği vardır, o da düşman askerlerine baskın yapmak. Ancak, düşman askerlerinin kendilerinden iyi durumda olduğunu bilen köylüler bu duruma yanaşmazlar ve Ziver Bey'i her seferinde reddederler (1990, s. 82-83). “Neden böyle elimiz kolumuz bağlı duruyoruz; ne vakit bu baskını yapacağız? Ne vakit?” diye soruyordu. (...) Baskın!... Hangi adamlarla, hangi silâhlarla, düşmanın o kadar muntazam olan kuvvetlerine karşı gidebilecektik?” (1990, s. 83)

Ziver Bey, bir türlü inadından vazgeçmez ve âdeta çevresinde bulunanlara baskını bir kere olsun tecrübe edelim diye yalvarır fakat hiç kimse oralı olmaz. Bu sebeple de Ziver Bey'in tavır ve davranışları silah arkadaşlarına karşı değişir. Basit bir şeyi sanki çok mühim bir şeymiş gibi bahane ederek çevresindeki insanlara sataşmaya başlar. Hatta bir gün: “İnşallah

günün birinde baskını onlar yapar; bekliyorum, dört gözle bekliyorum.” der ve ilave eder: “İçinizde, düşman önünde diz çöküp boyun eğmeyecek bir adam varsa o da benim. Ona şüphe yok!” (Karaosmanoğlu, 1990, s. 83) diyerek silah arkadaşlarının ve komşularının yanına uğramaz olur. Hatta onlar vatanına bu kadar çok sahip çıkan Ziver Bey ile dalga geçecek kadar ileri giderler: “Kahvede bir kenara çekilip oturuyor ve yüzü daima bir tarafa müteveccih, dalgın, sâkin kalıyordu. Bazan, adamlarını yanına alıyor; hepsi birden tepeden tırnağa kadar silâhlanmış bir halde ve at üstünde yola çıkıyorlardı. Biz arkalarından bakıp gülüşüyorduk.” (1990, s. 84)

Bir gün Ziver Bey, beraberindeki on, on beş kadar adamına işgal kuvvetlerine saldırmak için teklifte bulunur. Ancak adamları onun bu teklifini geri çevirince Ziver Bey çok sinirlenir. Kaç zamandan beri ilk defa olarak arkadaşlarının yanına gelir ve etrafındakilerin korkaklığından şikâyet eder.

Bir sürü hergeleyi adam diye başımıza toplamışız. Kaç aydır kendimizi aldatıp duruyoruz; bu böyle devam edemez. Göreceksiniz, günün birinde gidip düşmana teslim olacağım; pes diyeceğim. Biz ettik sen etme... Şimdiye kadar ne yaptı iseniz hepsine lâyıktır. Vurun, kesin, dövün, kırın, eza ve cefa edin... Kahpe malıdır, helâldir; diyeceğim. (Karaosmanoğlu, 1990, s. 84)

Bir sabah Ziver Bey, kimseye haber etmeden ve yanına silah namına bir çakı bile almadan düşmanın üzerine gider. Hikâyenin sonunda ise işgal kuvvetleri tarafından şehit edilir. Görüldüğü üzere hâli, tavrı, vatan sevgisi kısacası her şeyiyle alay edilen Ziver Bey, bu vatan ve topraklar için canını hiçe sayarak düşman askerinin üzerine hücum etmiştir. Ziver Bey gibi kahramanların, memleketi düşmanlardan kurtarma azmi Millî Mücadele Dönemi’nde en üst noktaya ulaşmıştır. Ziver Bey ve benzeri kahramanların destansı mücadelesi Türk milletinin her zaman aklında, fikrinde ve gönlünde yaşamaya devam edecektir. O ve onun gibi nice kahramanlar gelecek nesillerin vatan, millet ve bayrak sevgisinin yanında millî şuur ile yetişeceğinin yegâne ispatı olarak gösterilebilir. Çünkü millî kimlik inşa etmenin en güzel yolu; Türk vatanı, toprağı ve bayrağı için şehit olan kahramanları örnek almak ve örnek göstermektir.

1.4. On Dört Yaşında Bir Adam

“On Dört Yaşında Bir Adam” hikâyesinin kahramanının ismi yazar tarafından belirtilmemiştir. Ancak sekiz, on yaşlarında olduğu tahmin edilebilen, cılız bir oğlan çocuğudur. Yazar bu hikâyede Millî mücadele ve sonrasında Anadolu’nun ve Türk insanın ahvâlini tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. Fakat bunu yaparken hâl ve durumu diğer hikâyelerinde olduğu gibi yetişkinler üzerinden değil küçük bir çocuktan yola çıkarak

anlatmaya çalışmıştır. Yazarın, hikâyede Anadolu çocukları için kullandığı şu ifadeler onlara hangi açıdan baktığının anlaşılması açısından önem arz etmektedir.

Zaten, Anadolu çocuklarında bu büyük adam bakışı ve bu olgun erkek tavrı seyrek görünen şeylerden biri değildir. Bunlar, bazı mahlûkat gibi sanki doğdukları günden itibaren yürümeye, işleme ve hayatı anlamaya başlarlar. Hiç oyun devirleri yoktur; sekiz dokuz yaşlarına basar basmaz maişet kaygıları, vaktinden evvel kavru lan kabuk bağlayan fidan vücutlarını şiddetli bir rüzgar gibi sarsmaya başlar. (Karaosmanoğlu, 1990, s. 94)

Yazar, hikâyenin kahramanı küçük çocuğu da bu şekilde değerlendirmektedir. Çocuk, ailesinin geçimini sağlayabilmek ve onların ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına gece geç vakitte bulunduğu köyden yürüyerek yola çıkar ve şehirdeki pazara giderek bir çuval kuru yemişi satar. Bu saatler süren yorucu bir yolculuktur. Yine de her hafta gitmek zorundadır çünkü babası seferberlik sırasında askere gitmiş ve bir daha da geri dönmemiştir. Dolayısıyla ailesinin geçimi de küçük çocuğun omuzlarına binmiştir. Çocuk: “İşim başımdan aşkın! Anamın ayaklarına hastalık geldiği günden beri davarı güden tarlaya bakan, odun kesmeye giden hep benim... Ablam yalnız su taşır ve aşı bakar. Hem o bizde misafirdir. Başka köye gidecek! Geçen yıl nişanlandı.” (Karaosmanoğlu, 1990, s. 96) derken aslında şikâyet etmekten ziyade içinde bulunduğu durumu içten içe kabullenmiş durumdadır.

Yazar, Millî mücadele yıllarında yaşananları bunlarla sınırlı tutmaz. Küçük çocuğun bir de nişanlısı vardır. Ancak düşman askerleri çocuğun gözü önünde kıza zorla sahip olurlar.

Dokunmuşlar; dedi ve gittikçe ağırlaşan bir sesle ilâve etti: ‘Dokunmuşlar değil dokundular; benim gözümün önünde... Köyün öbür kızlarıyla beraber derenin içine sürüklediler. Biz bağırdık, çağırdık; aman etmeyin, zaman etmeyin dedik; kulak asmadılar. Ben arkalarından gitmek istedim, anam bırakmadı, biricik oğlum, sana da kıyarlar!’ dedi; ağlıyordu, dayanamadım kaldım. (Karaosmanoğlu, 1990, s. 96-97)

İşte yazar, Türk milletinin başından geçen can sıkıcı ve talihsiz olayları bu çocuk üzerinden okuyucularına aktarır. Yazarın amacı gelecek nesillere Millî mücadele döneminde düşman askerlerinin, Türk halkına yaşlı-geç, kadın-erkek demeden nasıl eziyetler ettiğini tüm çıplaklığı ile gözler önüne sermektir. İleride yetişecek olan neslin, Türk milletinin başından geçen olayları öğrenmesini ve bu doğrultuda kendisini yetiştirerek vatanına ve milletine bağlı bireyler olması için yazar, hikâyelerinin konularını Millî mücadele yıllarından seçmiştir.

1.5. Vatan Sevgisinden Karamsarlığa: Necati

“Bir Beyoğlu Dönüşü” hikâyesinin asıl kahramanı olan Necati, mütarekeden sonra İstanbul’a geri dönen genç bir adamdır. Ancak bulduğu İstanbul, bıraktığı İstanbul’dan çok farklıdır. Gençliğine dair birçok anısı olan Beyoğlu, artık eskisi gibi değildir. Ona gençliğinin ilk ve güzel zamanlarını hatırlatan şeyler birdenbire silinip gitmiştir.

Ve bütün bunların yerine yabancı bayraklarla donanmış pencereler; yabancı harflerle yazılı ilânlarla kaplanmış duvarlar kaim olmuştu. Fotoğrafçı Febus'un camekânda bile Türklüğe ait bir simaya tesadüf etmek kabil olamıyordu. Mağazalar vardı ki, levhalarında bir tek Türkçe kelimeye rastlanmıyordu. Göz, sağlı sollu, Rus, Rum, Latin, Ermeni harflerinden başka bir şey görmüyor; kulak, bu dillerin sedalarından başka bir ses işitmiyordu. Necati, birkaç mağazaya girdi, çıktı ve hepsinde kendi dilinden başka bir lisan kullanmak mecburiyetinde kaldı. Teneffüs ettiği havada gönül bulandırıcı bir yabancılık kokuyordu. (Karaosmanoğlu, 1990, s. 120-121)

Yukarıda yazılanlardan da anlaşılacağı üzere yazar, işgal yıllarında düşman askerlerinin dilimizi ve kimliğimizi nasıl unutturmaya çalıştığını, türlü oyunlarla Türk milletinin örf, adet ve gelenekleri ile nasıl oynadığını okuyucularına anlatmaya ve bu mezalimi duyurmaya çalışmıştır. Ancak Necati, idealist ve bilinçli bir kahramandır. O, her ne kadar kendi adetlerimizden ve göreneklerimizden başka bir şey bilmemiş toy gençlerden olmasa da, mütarekeden sonra geldiği memleketinde kendisini yabancı hisseder ve İstanbul'u tanıyamaz hâle getirenlere karşı içten içe nefret ve kin besler. Yazar, Necati karakteri ile ideal Türk insanının adeta portresini çizer. Necati, memleketin geriye kalan insanların aksine, yüksek fikirlerden, derin hislerden uzak, basit zevklere düşkün, vatan ve memleket muhabbeti gibi şeylerden mahrum bir insan değildir (Karaosmanoğlu, 1990, s. 123).

Şimdi, gözü nereye ve kime ilişirse orada gönlünü üzen bir şey seziyordu. Bu mağazaların kapıları ve camekânları üzerinden Türkçe harfler kaldırıldı diye mi böyle oluyordu? Necati, kendi memleketinde, kendi dilini söyleyenlerin bu kadar azalmış olmasına mı kızılıyordu? Burada, gittikçe göze batıcı bir hale giren ecnebi istilâsı mıdır ki onu bu derece muazzap ediyordu? (Karaosmanoğlu, 1990, s. 123)

Anlaşıldığı üzere Necati gibi birkaç insanın haricinde hiç kimse memleketlerinin ahvâlini umursamıyor ve içinde buldukları durumdan rahatsızlık duymuyordur. Yukarıda da değindiğimiz gibi yazar, çizdiği Necati karakteri üzerinden ideal bir Türk insanın nasıl ve hangi değerlere bağlı olması gerektiğini bizleri hatırlatır. Çünkü Necati örnek alınması gereken, Millî bilince sahip ideal bir kahramandır.

Sonuç

Bir milletin ya da devletin varlığını sürdürebilmesi için mensuplarını millî, manevi ve kültürel değerlerle beslemesi gerekmektedir. Alan'ın deyişiyle, millet olarak adlandırılan topluluğun yaşadığı, üretimine ve gelişmesine katkıda bulunduğu fakat aslında bir taraftan kendisini ortaya çıkaran değerlere ve duygulara, hatta bu değer ve duygularla oluşturulmuş metinlere, başka bir söyleyişle kendi hikâyesinin kendisine anlatılmasına ihtiyacı vardır. Bu anlamda bir insan, üyesi olduğu toplumun ya da milletin değerlerini hatırladıkça aidiyet duygusunu pekiştirecek ve o derecede millete sahip çıkacaktır. Kişinin kendisini bu şekilde geliştirmesi, millet olmak isteyen her topluluğun ve varlığını devam ettirmek isteyen her

milletin temel hedefidir. Bu hedefe ulaşmak ise millî kimlik inşa etmekten geçmektedir. Millî kimlik inşa etmenin pek çok yolu vardır. Gerçekliği ve kahramanlığı bulunan kişileri seçerek olması gereken insan modelini işaret etmek, Yakup Kadri'nin ideal Türk-İslam kimliğini temsil eder. Hikâyelerde bulunan kişilerin gösterdikleri kahramanlıklarla düşmana karşı milletlerini koruyan; verdikleri hürriyet mücadelesi, sergiledikleri vatan ve millet sevgisiyle herkese örnek olan; toprak, dil, din ve kültür gibi millî değerler uğruna cenk etmekten ve can vermekten çekinmeyen; Emine, Namık, Ziver Bey ve Necati gibi birçok kahraman, kurmaca eserlerle günümüze kadar yaşatılmıştır. Yakup Kadri bu kahramanları, Millî Mücadele'den seçmiştir. Millî Mücadele diğer bir adıyla Kurtuluş Savaşı, Mustafa Kemal Atatürk ismi ile özdeşleşen bir direnişin ve millet olarak var olabilme mücadelesinin adıdır. Kudretli ve büyük devletlerin karşısında tek başına kalan fedakâr Anadolu halkının esaret belgesini kabul etmeyişinin ve tarihte örneği az görülen bir karşı koyuşun hikâyesidir. Bu sebeple, her zaman için toplumlardan bir adım önde olan bu kahramanlar, yaşam tarzları, düşünceleri, idealleri ve başarılarıyla hem kendi dönemindeki insanların hem de sonradan gelen nesillerin millî şuur kazanmaları hususunda kılavuz olmuşlardır.

Kaynakça

- Akça H. (2016). Tarihî Romandan Millî Kimliğe: Sarıkamış/Beyaz Hüzün. *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*. 4, 66-87.
- Akı, Niyazi (2001). *Yakup Kadri Karaosmanoğlu/İnsan-Eser-Fikir-Üslûp*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aktaş, Şerif (2014). *Yakup Kadri Karaosmanoğlu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alan, S. (2018). *Tanzimat Edebiyatı'nda Millî Kimlik İnşası/Kurgu Kahramanları Örneği*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Çavdar, D. (2015). Millî Mücadelede Kahraman Türk Kadınları. *Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi*. 16, 62-65.
- Demir, A. (2011). Kadının Ötekileşmesi: Millî Edebiyat Döneminde Kimlik İnşa Aracı Olarak Kadın Olgusu. Erzincan: *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1 (4), 257-267.
- Gellner, E. (2013). *Milliyetçiliğe Bakmak*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kaplan, M. (1993). *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi II 1865-1876*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri (1990). *Millî Savaş ve Hikâyeleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Köseoğlu, N. (2013). *Milli Kùltür ve Kimlik*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Simith Anthony D. (1994). *Millî Kimlik*. (Çev. Bahadır Sina Şener). İstanbul: İletişim Yayınları.

Vatandaş, C. (2004). *Ulusal Kimlik/Türk Ulusçuluđunun Doğuşu*. İstanbul: Açılım Kitap.

Yeşilyurt, Şamil (2016). Safahat'taki Kişi Dünyası ve Millî Kimlik İnşası. Orhan Söylemez (Ed.) *Çanakkale Ruhu ve Mehmet Akîf Ersoy* içinde (s. 237-264). Ankara: Berikan Yayınevi.

Extended Abstract

It is one of the concepts used in everyday language but not limited to definite lines. In other words, it is possible to find a large number of definitions related to identity. The basis of this is the formation of the conception of identity that emerged with the birth of human being according to the groups, including and not involving each individual. In short, both identity and differences are considered in the identity definition. This means defining a new identity to every group and every group of people in the world. The fact that human being is a social entity and meets with different societies over time necessitates the identity or identities that must be emphasized. Identity studies and descriptions are based on this requirement.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu's storytelling should be examined in two periods. In the first period, it is appropriate to divide the taste of Literature-i Cedide into stories which continue under new conditions. In these stories which belong to the period of individuality, the social pressure-person conflict is the main element. The author cares for the society through individual fantasies, and tries to apply what he has learned from books to the story field by taking advantage of his observations. In the second period of Yakup Kadri's storytelling, the literary pleasure and knowledge of Yakup Kadri changed and changed his opinion with the influence of political and social events experienced by Turkish society. For this reason, the stories written by Yakup Kadri, who wrote about sixty short and long stories, are the stories of national war.

1.Yakup Kadri Karaosmanoğlu's Creation Heroes in the Process of Identification

In his stories, Yakup Kadri tried to explain the distressed process experienced by the Turkish people in the period of the National Struggle based on the identity and personality elements of the heroes he had created. Therefore, the heroes of the author are of great importance for the construction of national identity.

1.1.A Hero Holding a Seizure: Emine

Emine, whose name is Emine, is as beautiful as she is beautiful; sixteen, a young girl at the age of seventeen. The determination and sacrifice of Turkish women in the period of National Struggle is like a female epic which is not seen in the world and has not been mentioned and is not written. The protagonist of our story is Emine, Kara Fatma, Münevver Saime, Major Ayşe, Kılavuz Hatice, Tayyar Rahmiye and Şerife Bacı. Unfortunately, the name of most of them is still unknown.

1.2.A Soldier Missing the Past: Namık

Namık, Iraq, Palestine, Egypt and the Caucasus front of the face of the show, after a long life of captivity is a soldier returned to Istanbul. As a result of long wars, some people lost their lives, some of them relatives, some of them lost their limbs. Therefore, both the physical and psychological health of the Turkish people have deteriorated. However, the new state and then the Republic gave birth to a new gate of hope for the people and the country. Namık also appears as an idealized person who believes this.

1.3. A Hero in Love With The Country: Ziver Bey

Ziver Bey is a loving nation and a nation who never once smiled after the enemy occupation. The epic struggle of Ziver Bey and similar heroes will continue to live in the mind, mind and heart of the Turkish nation. He and many such heroes can be cited as the only proof that future generations will grow up with national consciousness in addition to their homeland, nation and flag love. Because the most beautiful way to build national identity; Turkish homeland, the land and the flag of the hero for the example of the hero and to show examples.

1.4. A Fourteen Year Old Man

The name of the protagonist is not specified by the author. However, he is a feeble boy, eight or ten years old. In this story, the author reveals the harmony of Anatolia and Turkish people with the nakedness. The author chose the subjects of his stories from the years of the National Struggle for the Turkish nation to learn about the events that have happened and to be individuals who depend on his country and nation by educating himself accordingly.

1.5. From Homeland Love to Despair: Necati

Necati is a young man who returns to Istanbul after the truce. Aside from a few people like Necati, no one cares about their country and does not feel uncomfortable. As mentioned above, the author reminds us how and by which values an ideal Turkish person should be based on the character of Necati. Because Necati is an ideal hero with national consciousness, which needs to be taken as an example.

The Result:

It protects the nation against the enemy with the heroism shown by the people in the stories; the struggle for freedom, the nation and the nation they exhibit as an example to everyone; not forgetting to give life to the national values such as land, language, religion and culture; Many heroes like Emine, Namık, Ziver Bey and Necati have survived to the present day with fiction. Yakup Kadri chose these heroes from the National Struggle. The War of Independence, in other words, is the name of the struggle of the Turkish War of Independence and the struggle to exist as a nation.